

ABSURDNÍ DIVADLO

15. března 2018, Pavel Trtílek

- vznik: 40. / 50. léta 20. stol. ve Francii
- vrchol: 50. a 60. léta
- 50. léta: poetika sílí ve Francii
- 60. léta: šíří se i mimo Francii
 - 1. fáze: uvádění překladů her francouzských autorů v zahraničí
 - 2. fáze: jejich poetika inspiruje tvorbu dramatiků i mimo Francii
- nešlo o hnutí
 - žádný manifest
 - poetika absurdna vyplynula samovolně

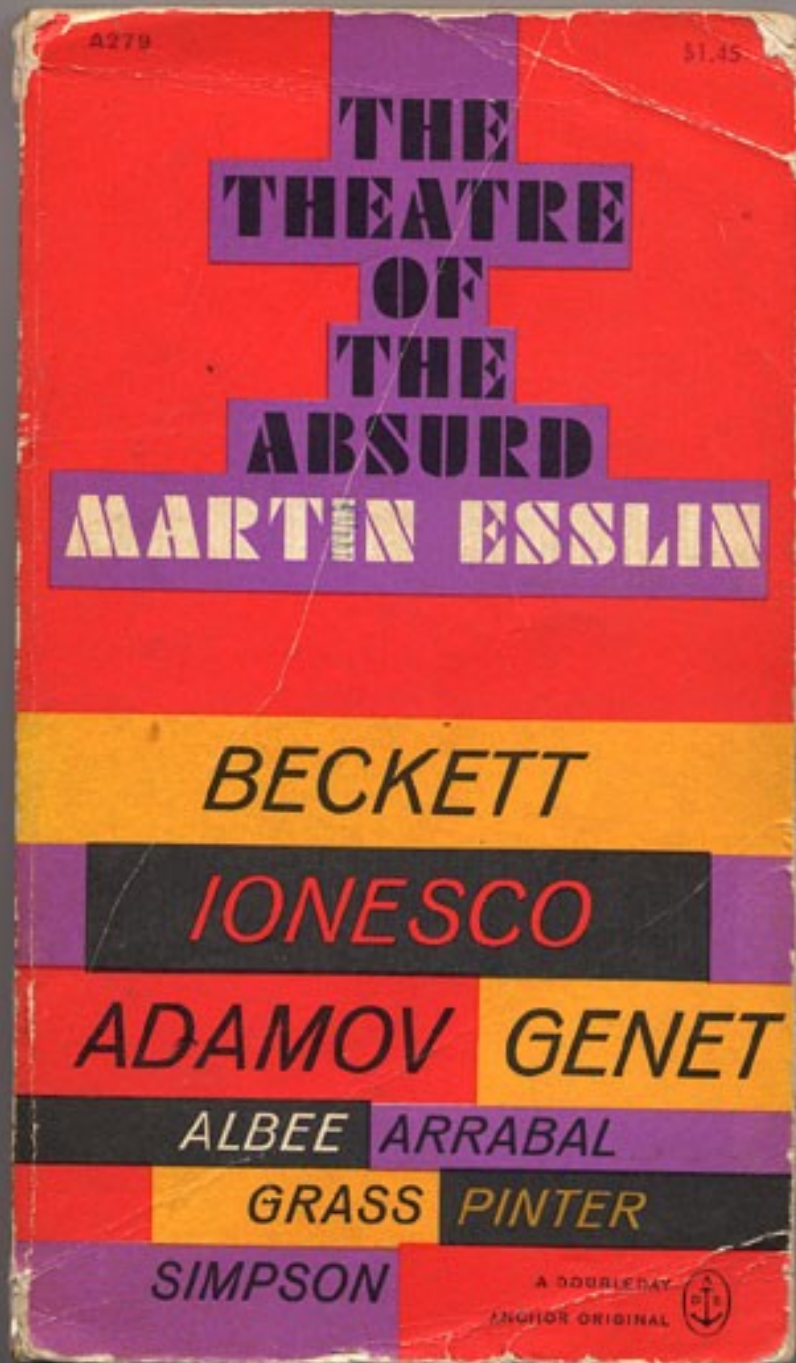
- pojem „**absurdno**“

- termín z hudební terminologie (disharmonie, nesoulad)
- význam: nesmyslnost, nelogičnost, iracionalita, významový nesoulad...
- přesný termín „**divadlo absurdna**“ (théâtre de l'absurde, the theatre of the absurd, das Theater des Absurden), kvůli nepřesnému překladu do češtiny se však zažil pojem „**absurdní divadlo**“
- divadelní směr ve Francii známý jako „**nové divadlo**“ (le nouveau théâtre), viz také „nový román“
- jiné původně navrhované termíny pro tuto poetiku: antidrama, abstraktní divadlo, divadlo výsměchu, komický dance macabre...

MARTIN ESSLIN

(1918 – 2002)

- *Absurdní divadlo*
- 1961
- v češtině dostupné jen 4 kapitoly pod názvem: *Podstata, tradice a smysl absurdního divadla*
- návaznost na Camusův esej *Mýtus o Sisyfovi* (kde je definován člověk ve světě zhroucené víry, jehož nejnepříjemnějším možným východiskem se jeví sebevražda)

- protesty některých autorů proti svému zařazení mezi představitele „absurdního divadla“ (např. Beckett), Ionesco s Esslinem polemizoval apod.
- jako **hlavní představitele** absurdní dramatiky určil Esslin čtveřici autorů:
 - **Samuel Beckett**
 - **Eugène Ionesco**
 - **Jean Genet**
 - **Artur Adamov**
 - později k nim připojil **Harolda Pintera** (ten začal psát až koncem 50. let)

- **Poetika absurdního dramatu:**

- proměna v užití dramatického jazyka, který ztrácí sdělovací funkci
- mizí schopnost (potřeba, nutnost) vzájemné komunikace dramatických postav (jejich snaha dorozumět se)
- destrukce funkce řeči, situací a vztahu postav (konvenční drama je přítom na dorozumění postav založeno)
- blízkost k hudbě:
 - dramatický text – partitura
 - inscenace – koncert
 - divák – posluchač hudebního koncertu

LENTO

Dev. *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!*

Un *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!* *pan!*

Dev. *pan!* *po!* *poutric!* *trac!* *tan!*

VN *pipipi!* *pa!* *trac!* *pitrac!*

Dev. *pafric! flic!*

VN *Une pass. - Piano, un peu plus. Accoustique:*
trac. fric? *minge!*

VIVACE

Dev. *patapan!* *patapan!* *tac!* *tagadag!*

VN *patapan!* *patapan!* *pi!*

JEN. *tagadag!* *forte* *pan!* *pan!* *tsouintsoou!*

VN *tagadag!* *Piano* *trac!* *pan!* *tsouintsoou!* *Silence*

DEV. *MYSTÉRIOS. VALSE LENTE*
Chrouf! *Chrouf!* *Chrouf!*

VN *KRIDUF, FLACHE!* *KRIDUF, CAUCHE!* *PA... PA...*

Dev. *Maeztoso* *Atchi!* *Atchi!* *IPrestissimo!*

VN *Oh!* *He!* *Trouitic. Trouitic*

YACADAG. YACADAG. YACADAG. YACADAG...

Trouitic. Trouitic. Trouitic. Trouitic. Trouitic. Trouitic.

Dev. *(il l'arrête)*

VN *Trouitic. Trouitic. (et se cache)*

slovní zápis do notové osnovy: Dubillardova jednoaktovka *Komorní hudba (Musique de placard)*

- **50. léta:**
 - první absurdní dramata uváděna v malých studiových divadlech (zejména levý břeh Seiny)
 - rozporuplné přijetí, později módní až snobská záležitost
 - režiséři ovlivněni Artaudem (Jean-Louis Barrault, Roger Blin, Nicolas Bataille, Roger Planchon...)
- **60. léta:**
 - kamenné scény přijaly tuto dramaturgii
 - poetika AD se stává novou konvencí, šíří se za hranice Francie (módní vlna i v Asii a Americe)
 - autoři AD se stávají „moderními klasiky“, režiséři jejich dramaturgií získávají věhlas
- **70. léta:**
 - odklon většiny autorů od této poetiky, která se stává spíše něčím jako novým žánrem

JEAN TARDIEU

(1903 – 1995)

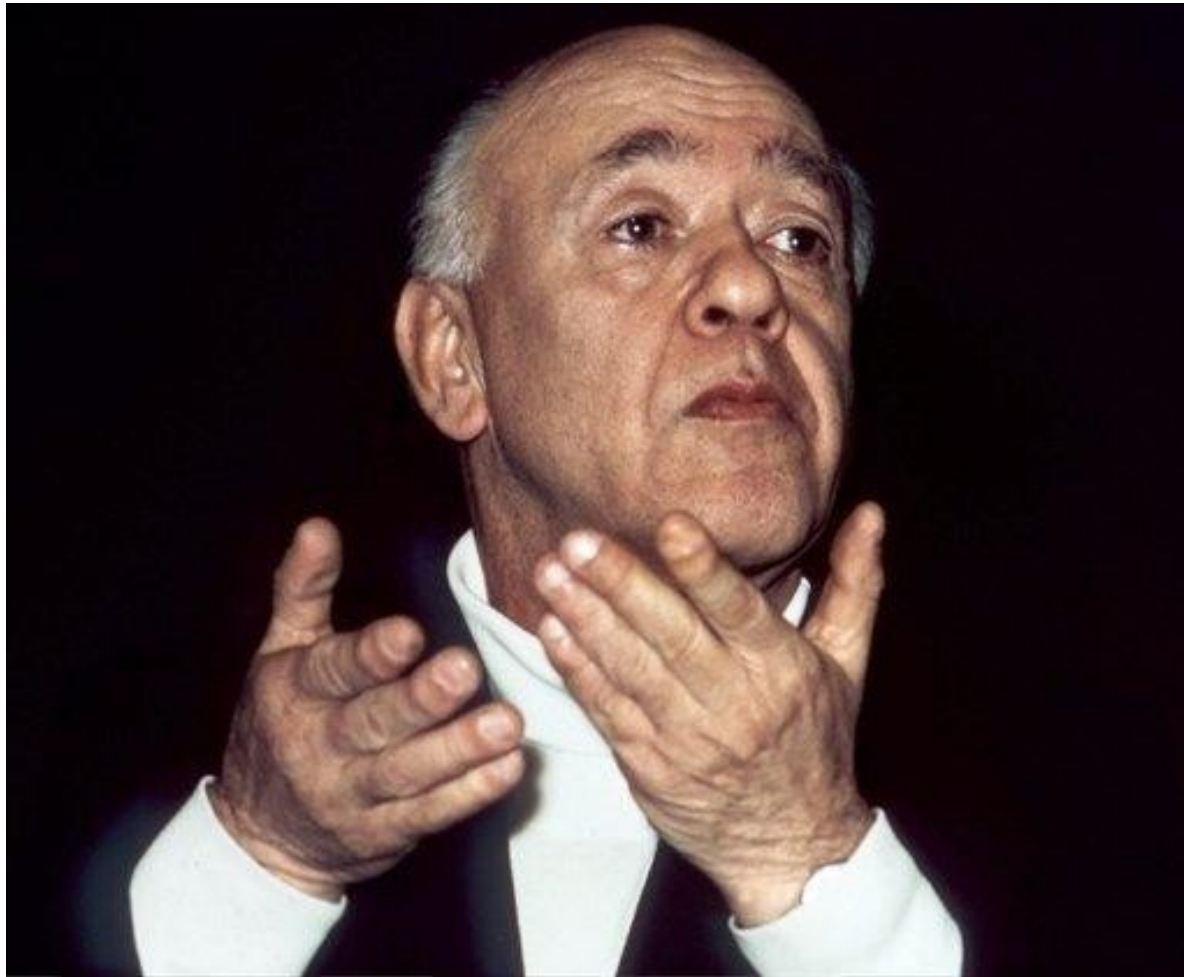

- experimentoval s jazykem, s významy slov, rytmem, melodií, divadelními i společenskými konvencemi...
- obdržel mnoho cen, u nás známe spíš jeho humornou poezii
- divadelní hry – desítky jednoaktovek, např.:
 - *Kdo je tam?* (1947, 1. hra s prvky AD)
 - *Okénko*
 - *Osvald a Zinaida mluví stranou*
 - *Jedno slovo za druhé*
 - *Nábytek*
 - *Na zámku bylo mnoho lidí*
 - *Faust a Yorick*

- experimentální hry:
- na pomezí hudebního koncertu a divadelního představení
 - *Symfonická rozmluva*
 - *Sonáta a tři muži*
- celovečerní hry:
 - *Město beze spánku*
 - *Rituál prvního večera*

EUGÈNE IONESCO

(1912 – 1994)

- ***Plešatá zpěvačka***

- psáno 1949, žánrově označeno jako „antidrama“ (protest proti konvenčnímu divadlu)
- původní název měl být: ***Anglicky snadno a rychle***
- uvedeno 1950 v Théâtre des Noctambules
- režie: Nicolas Bataille
- inscenace převedena 1957 do **Théâtre de la Huchette**, uvádí se tam dodnes, denně spolu s **Lekcí** (Rue de la Huchette, levý břeh Seiny)

Plešatá zpěvačka (fotka ze světové premiéry hry, 1950)

THEATRE DE LA HUCHEÏTE

créé en 1948

Dans ce théâtre se jouent, sans interruption depuis
le 16 février 1957,
les deux premières pièces de EUGENE IONESCO

La CANTATRICE CHAUVE
mise en scène de Nicolas BATAILLE

LA LEÇON
mise en scène de Marcel CUVELIER

pokladna a vstup do divadla Théâtre de la Huchette

interiér Théâtre de la Huchette

inscenace v Théâtre
de la Huchette
(současnost)

théâtre **HUCHETTE**
de la

23, rue de la Huchette, Paris - Tel. : (01) 43.26.38.99

plakát k dvojprogramu:
Plešatá zpěvačka,
Lekce (1957)

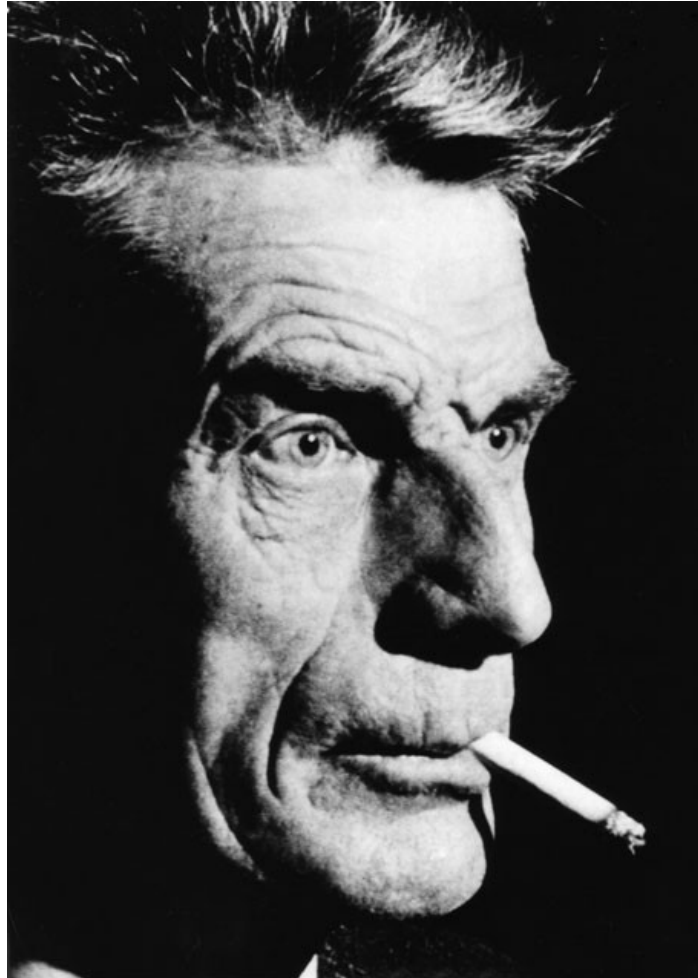
- *Pozdravy* (1950)
- *Lekce* (1951)
- *Židle* (1952)
- *Nový nájemník* (1955)
- *Improvizace Almy* (1956)
- *Scéna ve čtyřech* (1959)
- *Nenajatý vrah* (1959)
- *Nosorožec* (1959)
- *Král umírá* (1962)
- *Chodec vzduchem* (1963)
- *Macbett* (1972)
- *Ten strašný bordel!* (1973)
- *Člověk se zavazadly* (1975)
- *Cesta k mrtvým* (1980)

SAMUEL BECKETT

(1906 – 1989)

- původem z Irska (Dublin)
- psal anglicky i francouzsky
- 1938: se usadil v Paříži
- 1969: Nobelova cena (převzal ji jeho nakladatel)
- ***Čekání na Godota***
 - 1949 (rozepsáno již během války)
 - 1953 uvedeno v Théâtre Babylone (režie Roger Blin)
 - během prvních 2 let přes 500 repríz
 - postavy: Estragon, Vladimír, Pozzo, Lucky, Chlapec
 - kdo je Godot?

Čekání na Godota

(fotky ze světové premiéry v Théâtre Babylone)

Konec hry (1957)

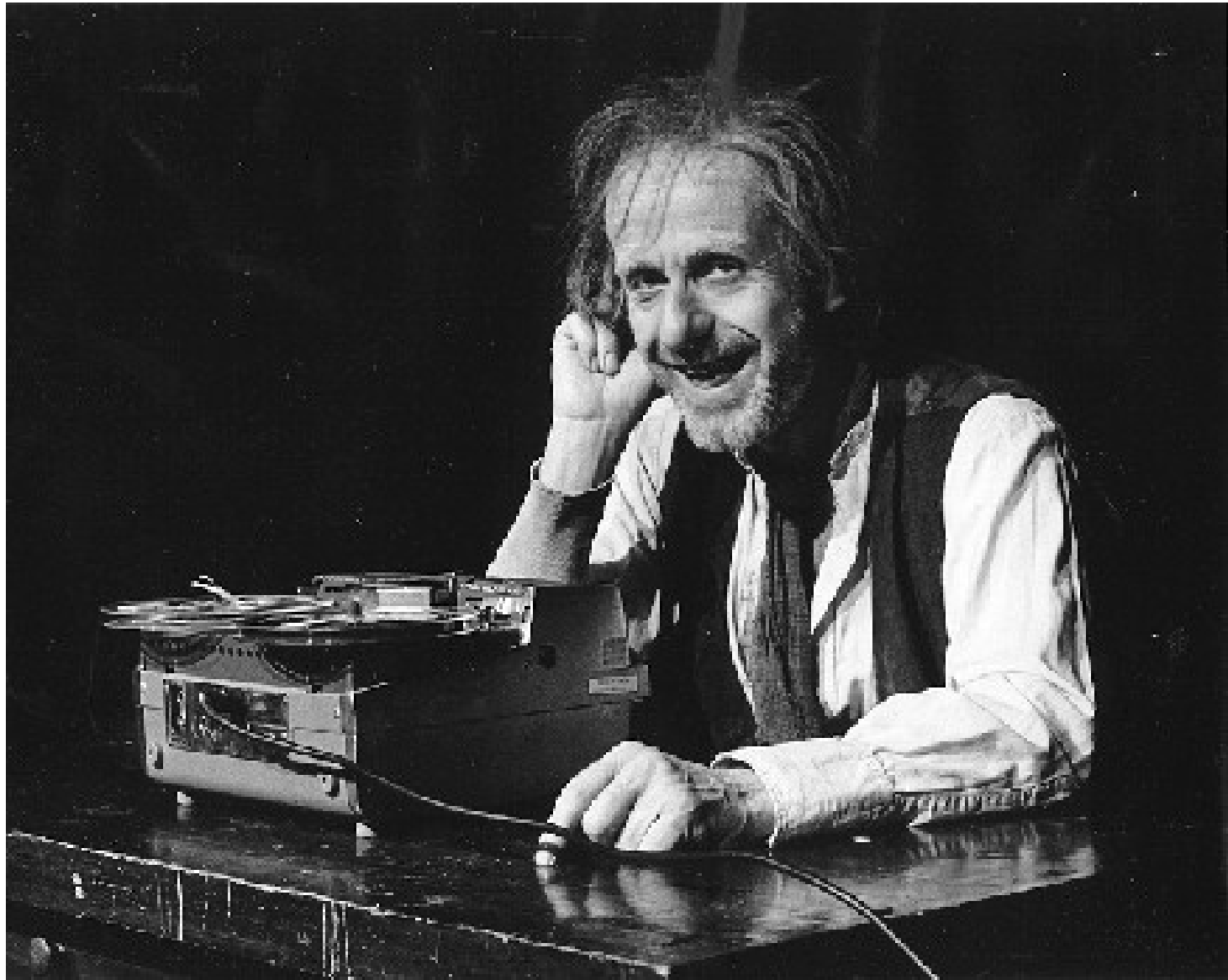

Akt beze slov I. (1957)

Akt beze slov II. (1961)

Krappova poslední páska (1958)

Šťastné dny (1963)

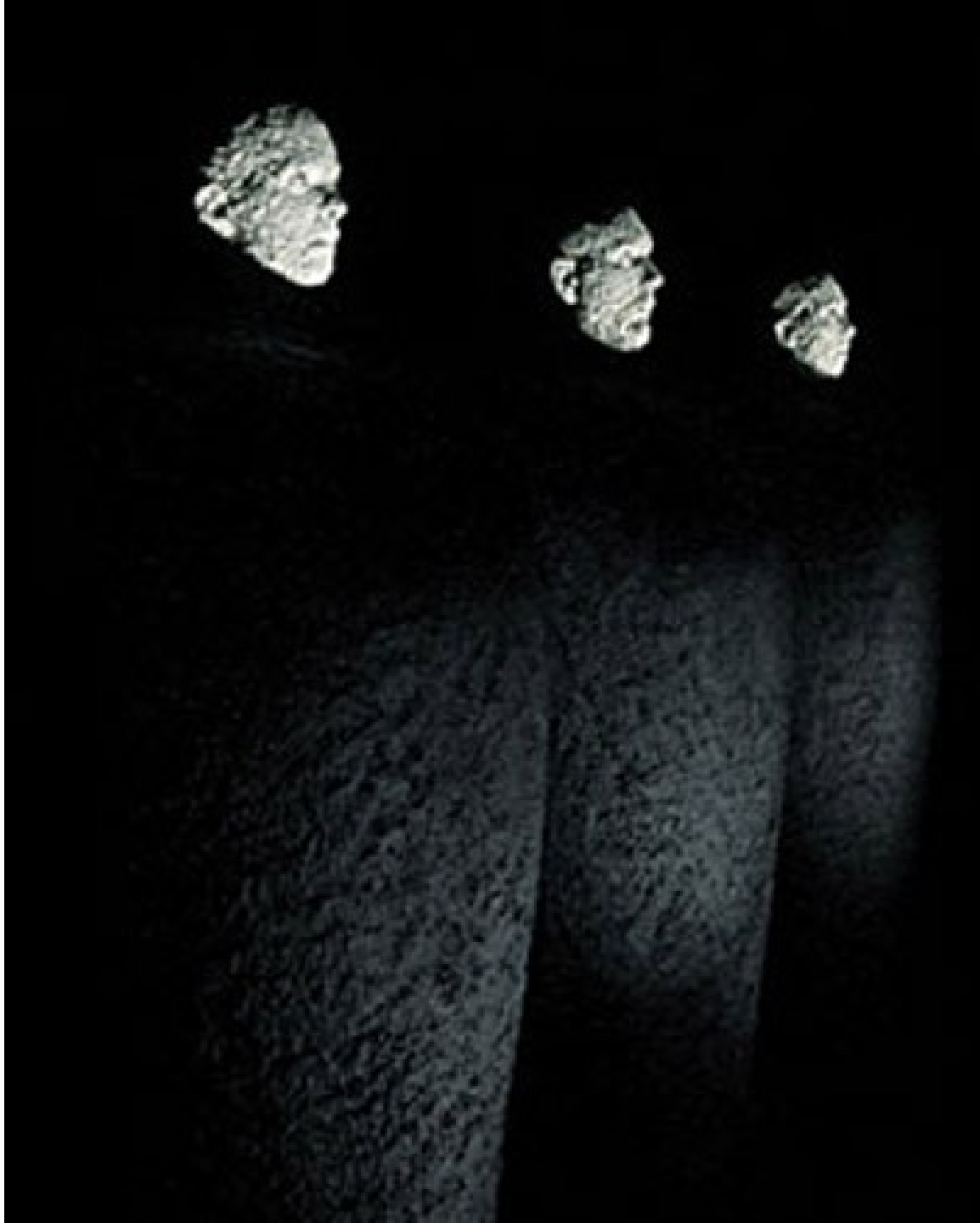

Hra (1963)

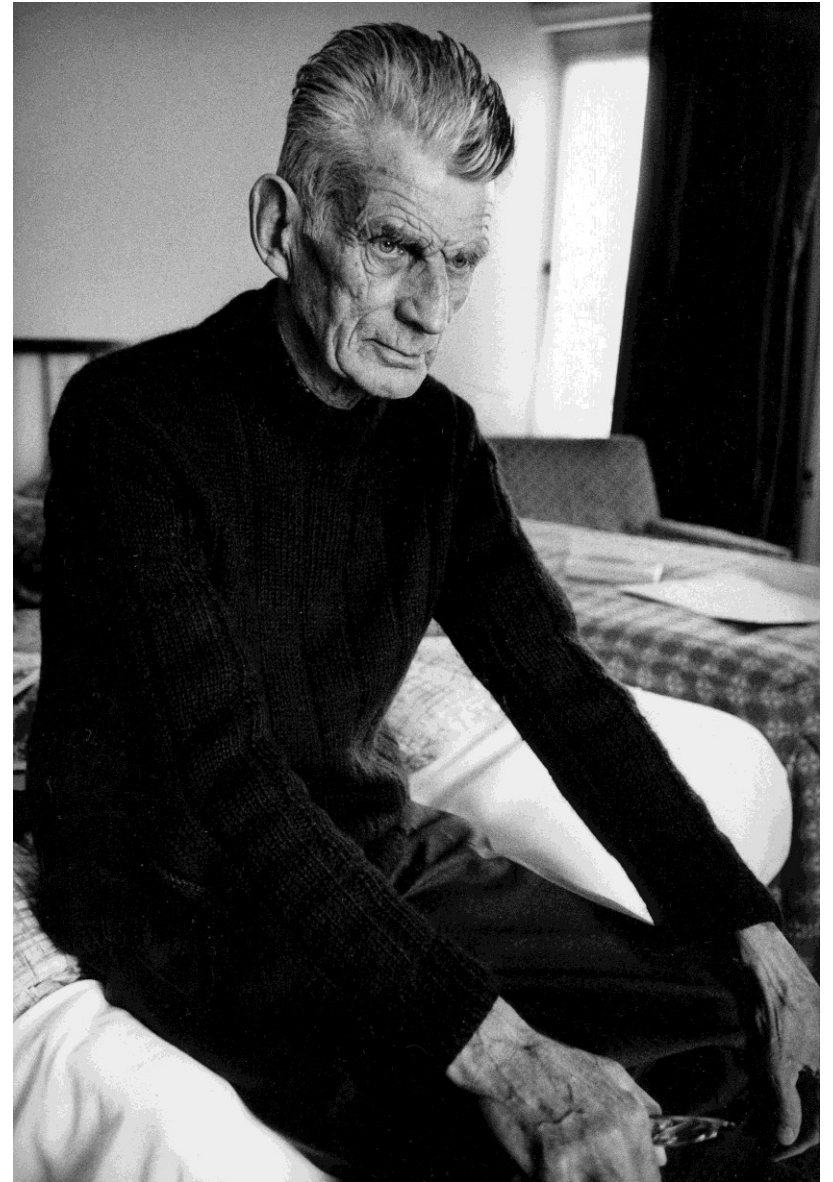
- monodramata (závěrečná fáze tvorby, 70. léta):
 - *Tenkrát*
 - *Dech*
 - *Ne já*
 - *Kroky*
 - *Sólo*

- rozhlasové hry:
 - *Žhnoucí popel*
 - *Slova a hudba*
 - *Všichni klesající*
 - *Crescendo*

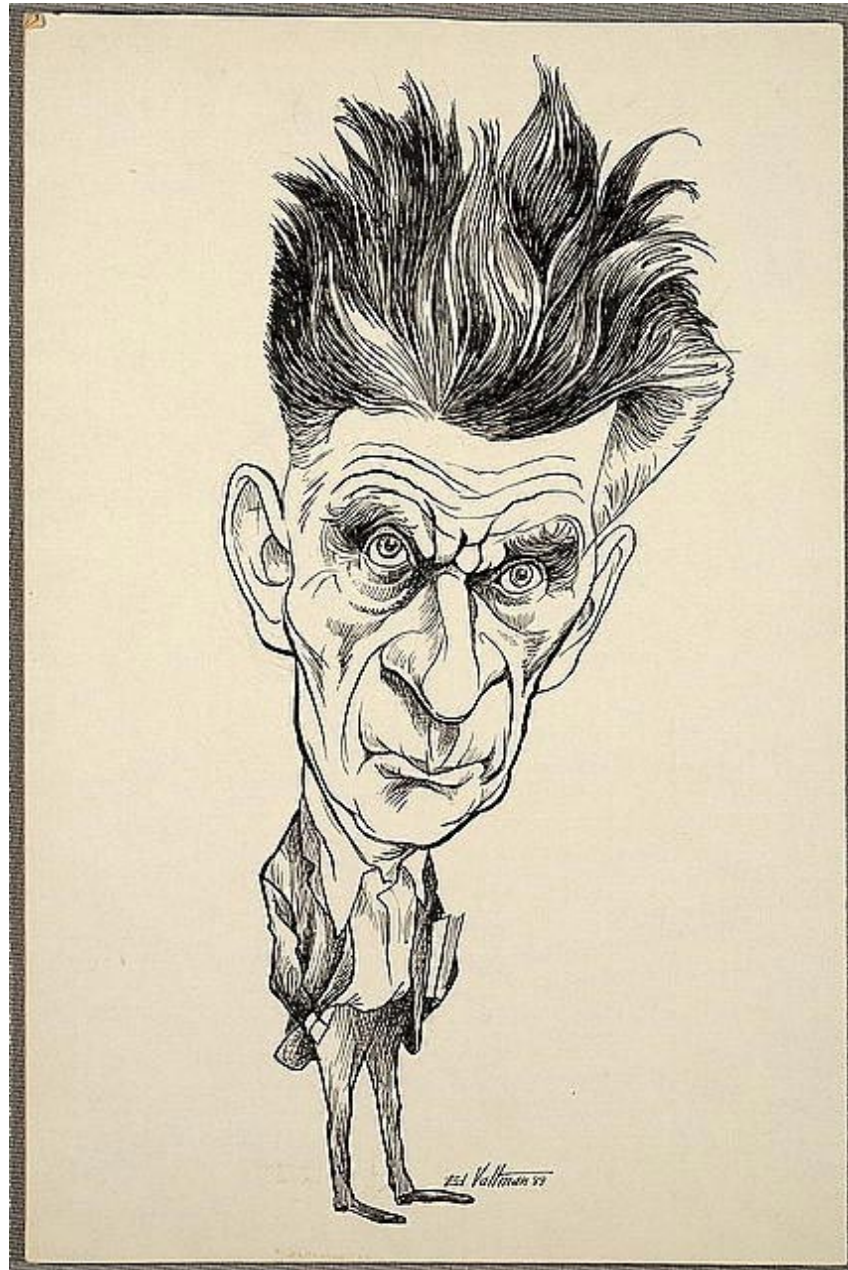
- *Film*

- s Busterem Keatonem
- inspirováno žánrem filmové grotesky
- 1965
- 24 min.
- beze slov

<http://www.ubu.com/film/beckett.html>

Samuel Beckett as a student at the end of the 1920's © The Estate of Samuel Beckett

SAMUEL BECKETT

Paris
10.4.85

Dear Mr Minihan

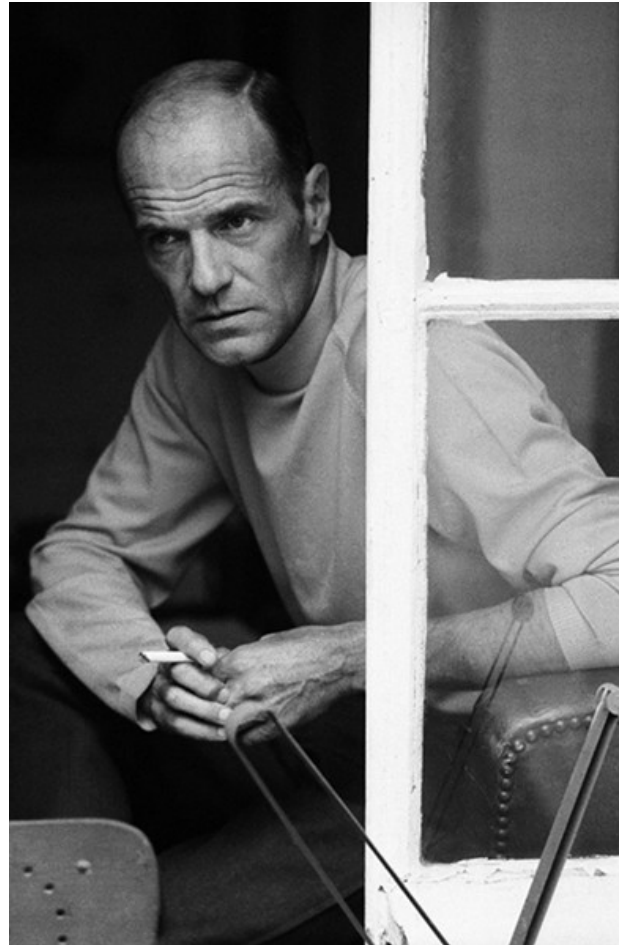
Thank you for yr letter of April 2.
I should be glad to see you in
Paris - provided you leave yr
camera at home.

Best.

Sam Beckett

ROBERT PINGET

(1919 – 1997)

- divadelní hry – např.:
 - *Neodeslaný dopis* (1959)
 - *Tklivá píseň* (1960)
 - *Král a Baga* (1963, přel. též jako *Architruc*)

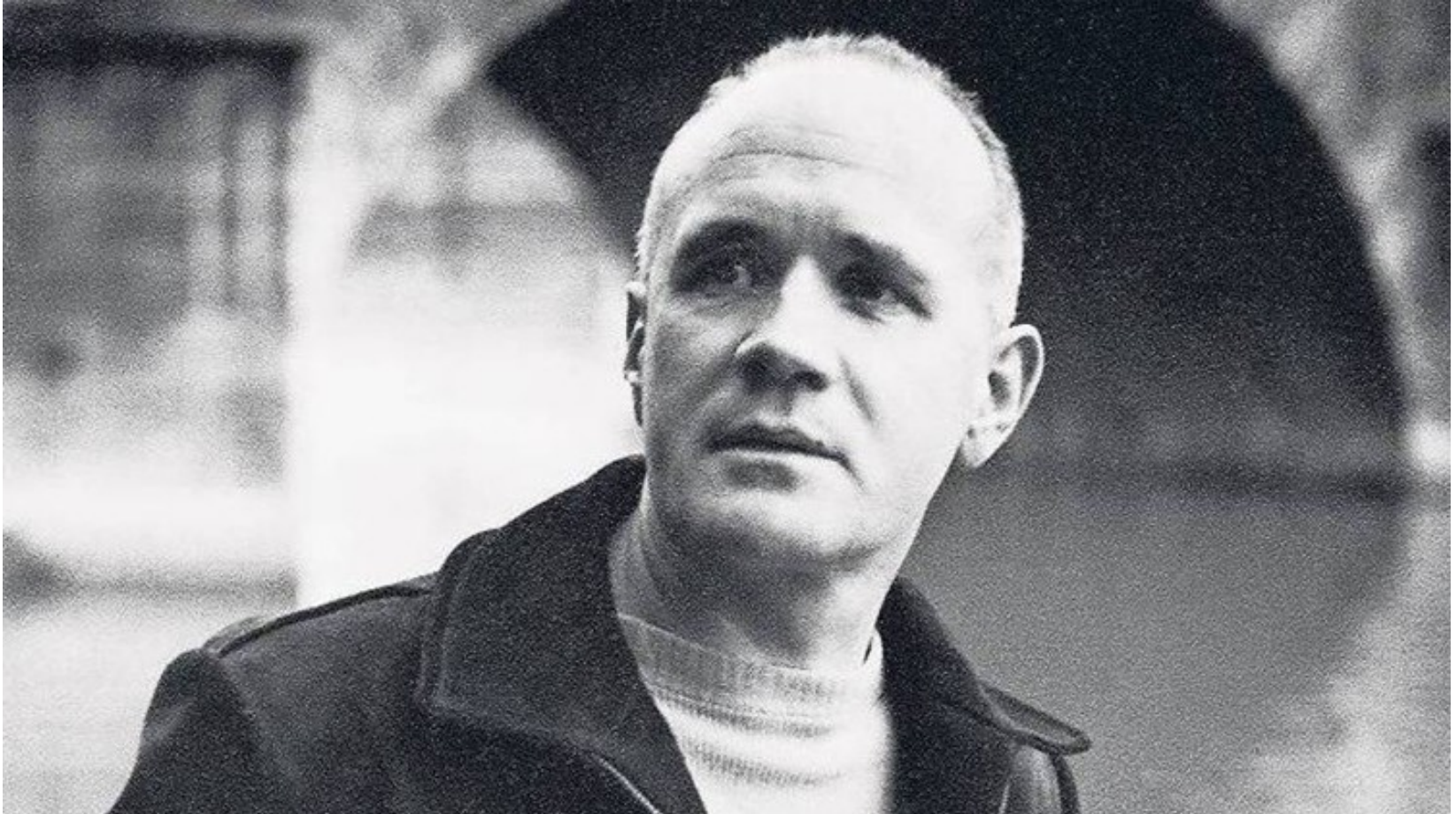

Král a Baga (Architruc)

JEAN GENET

(1910 – 1986)

- jeho hry působí jako divadelní rituály, jevištní obřady, temné mše, v nichž „herci velebí, povznášejí, vysvěcují zlo... neřest se stává jedinou ctností“

[více in: Jiří Konůpek – *Studie a stati o francouzské literatuře*]

- divadelní hry:
 - *Služky* (1947)
 - *Balkon* (1956)
 - *Černoši* (1958)
 - *Paravány* (1961)
- *Deník zloděje* (autobiografický román)

rozhovor s Genetem (francouzsky):

<http://www.heimdallr.ch/Art/genetF.html>

ARTHUR ADAMOV

(1908 – 1970)

- raná tvůrčí fáze – styl absurdního dramatu:
 - *Parodie* (1947)
 - *Invaze* (1949)
 - *Všichni proti všem* (1952)
- epické divadlo brechtovského typu:
 - *Ping-pong* (1953)
 - *Paolo Paoli* (1957)
 - *Jaro '71* (1963)
- adaptace prozaických děl:
 - Kleistův *Rozbitý džbán*
 - Gogolovy *Mrtvé duše*

FERNANDO ARRABAL

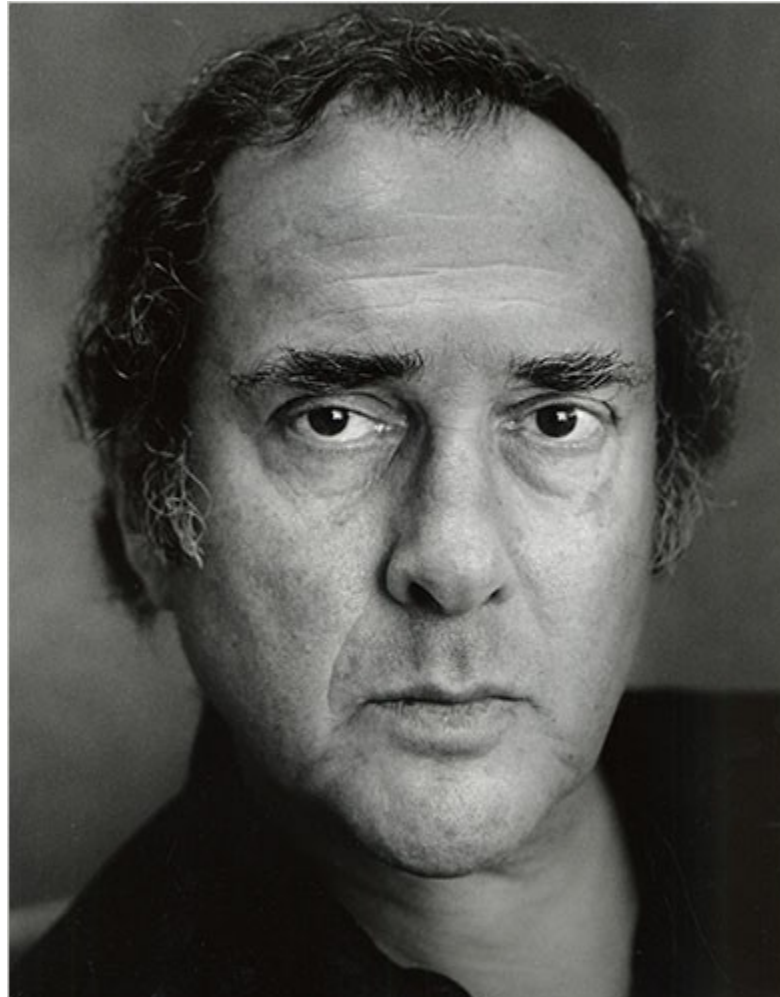
(1932 – dosud)

- autor více než 100 her – např.:
 - *Fando a Lis* (1955)
 - *Piknik v poli* (přel. též jako *Piknik na frontě*)
 - *Hřbitov aut* (1959)
 - *Architekt a císař Asýrie* (1966)
 - *Babylonská věž* (1969)
 - *Sedm panických obřadů*:
 - 7 jednoaktovek (do češtiny přel. jen 6)
 - tzv. „panické divadlo“ (pokus o vlastní div. estetiku)
 - inspirace Artaudovým divadlem krutosti
- dále autor 14 románů, přes 800 básní a 7 filmů:
 - z filmů např.: *Guernica, Pohřeb sardinky, Poběžím jako splašený kůň, Ať žije smrt*
- 2016: host Měsíce autorského čtení (Větrné mlýny)

HAROLD PINTER

(1930 – 2008)

- 1. nefrancouzsky píšící „absurdista“
- původně herec
- ovlivněn Beckettem a Artaudem
- 2005: Nobelova cena
- divadelní hry:
 - *Pokoj* (1957)
 - *Narozeniny* (1957) 1. tzv. komedie hrozby
 - *Správce* (1960)
 - *Návrat domů* (1964)
 - *Krajina* (1968)
 - *Zrada* (1978)
 - atd.

Harold Pinter

(v Beckettově monodramatu ***Krappova poslední páska:***
Royal Court Theater London)

Druhá vlna absurdistů: autoři navazující na tvorbu francouzských absurdistů, mnohdy jen v určité fázi své tvorby nebo několika svými texty:

- **VÁCLAV HAVEL**
- **SŁAWOMIR MROŻEK**
- **TADEUSZ ROŻEWICZ**
- **EDWARD ALBEE**
- **N. F. SIMPSON**

a mnozí další...

DOPORUČENÁ LITERATURA

- Camus, Albert: ***Mýtus o Sisyfovi*** (Praha, 1995)
- Esslin, Martin: ***Podstata, tradice a smysl absurdního divadla (kapitoly z knihy Absurdní divadlo)*** (Brno, 1996)
- Esslin, Martin: ***The Theatre of the Absurd*** (London, 1961)
- Fišer, Jan O.: ***Pohledy pod pokličku – hrst dojmů z Francie a rozhovory z literárního zákulisí*** (Praha, 1971)
- Hořínek, Zdeněk: ***Cesty moderního dramatu*** (Praha, 1995)
- Konůpek, Jiří: ***Studie a stati o francouzské literatuře*** (Praha, 2015)
- Pötner, Paul: ***Experimentální divadlo*** (Praha, 1965)
- Styan, J. L.: ***Černá komedie***. (Praha, 1967)